

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Hurskainen, K. & Suomalainen, M. 2022. Puhukko nää kieliä, älyäkö nää äidinkieltä – ossaakko nää ammattia? Oamk Journal 179/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022102563239>

Puhukko nää kieliä, älyäkkö nää äidinkieltä – ossaakko nää ammattia?

21.11.2022 - Hurskainen Kati, Suomalainen Merja

Kieliopinnot kuuluvat merkittävänä osana ammattikorkeakouluopintoihin, ja monipuolista kielellistä osaamista tarvitaan työelämässä. Samaa mieltä ovat Oulun ammattikorkeakoulusta (Oamk) valmistuneet, jo työelämään siirtyneet ammattilaiset, jotka vastatessaan heille lähetettyyn kyselyyn korostivat viestintätaitojen merkitystä. Osaava ammattilainen hallitsee alansa äidinkieltä lisäksi englanniksi ja ruotsiksi, ja mielellään useammallakin kielellä, vaikka muiden kuin englannin kielen osaamista ei enää vaadita äidinkielen lisäksi ylioppilaskirjoituksissa.

Monipuolista kielitaitoa tarvitaan tulevaisuudessa muun muassa erilaissa asiakaskohtaamisissa (kuva: sasint/pixabay.com).

Oli ammattiala mikä tahansa, kieli- ja viestintätaidot ovat erottamaton osa ammattitaitoa. Tämä näkyy jo opintojen alussa eri opintojaksojen yhteydessä, harjoitteluissa ja opinnäytetyövaiheessa, ja opiskelujen aikana karttuneet taidot kantavat työelämään. Kieli-

ja viestintätaitoja tarvitaan kaikissa asiakaskohtaamisissa ja työtehtävissä, sillä ne ovat ammattiosaamisen yleisiä ydintaitoja, oli kyseessä sitten äidinkieli tai mikä tahansa vieras kieli! Näiden viestintätaitojen osaaminen onkin erityisen tärkeää, jos yhteinen kieli asiakkaan ja ammattilaisen välillä puuttuu.

Lukutaito ja innostus lukemiseen vähenevät

Perinteisesti suomalaisten kieli- ja lukutaitoa on totuttu pitämään hyvänä. OECD:n osaamistuloksia mittaavissa, kolmen vuoden välein tehtävissä PISA-tutkimuksissa suomalaiset oppilaat ovat loistaneet. Esimerkiksi vuoden 2018 tutkimuksen pääalueena oli lukutaito, jossa suomalaiset 15-vuotiaat oppilaat olivat OECD-maiden kärjessä. Muita kärkimaita olivat Viro, Kanada, Irlanti ja Korea. [1]

Kun tuloksia verrattiin vuoden 2015 tuloksiin, Suomenkin pisteet olivat muiden maiden tapaan laskeneet, mutta eivät tilastollisesti merkittävästi. Lukutaidon osaaminen on kuitenkin pitkällä aikavälillä laskussa, todetaan PISA-tutkimuksissa. Etenkin heikkojen lukijoiden osuus on lisääntynyt selvästi. Vuoden 2009 tutkimuksessa välttävän lukutaidon hallitsevia lukijoita oli 8,1 prosenttia, mutta luku kasvoi 13,5 prosenttiin vuoden 2018 tutkimuksessa. Suomessa korkeimmalle tasolle eli huippulukutaitoon pääsi vain 2 prosenttia oppilaista samaisessa tutkimuksessa. [1]

Tulokset siis osoittavat, että Suomessa on yhä enemmän nuoria, joiden lukutaito ei ole riittävä opiskeluun tai toimimiseen yhteiskunnassa. Huolestuttavaa on myös se, että Suomessa on paljon peruskoulussa oppilaita, jotka suhtautuvat kielteisesti lukemiseen. Reilusti yli puolet eli 63 prosenttia suomalaispojista vastasi PISA-tutkimuksessa myöntävästi väittämään ”Luen vain, jos on pakko”, ja tytöistä näin ajatteli 39 prosenttia vastaajista. [1]

Heikkenevä lukutaito ja vähenevä innostus lukemiseen kantautuvat pitkälle ja näkyvät korkeakouluopinnoissakin. Perus- ja toisen asteen opintojen jälkeen on vaikea innostua lukemisesta, jos kiinnostusta siihen ei ole ollut aiemmin.

Alakohtaiset kieli- ja viestintätaidot kunniaan

On totuttu ajattelemaan, että suomalaiset osaavat hyvin vieraita kieliä. Vuonna 2017 julkaistun tilaston [2] mukaan kolmasosa suomalaisista aikuisista osasi kahta, neljäsosa kolmea ja viidesosa neljää vierasta kieltä. Jatkuuko tämä trendi edelleen, vai heikkeneekö suomalaisten kielitaito siinä missä lukutaitokin?

Vieraita kieliä eli jotain muuta kuin pakollista englantia tai ruotsia, kirjoitetaan ylioppilaskirjoituksissa vähemmän. Ruotsin kirjoittaminen muuttui vapaaehtoiseksi vuonna 2005, ja vielä tuolloin ylioppilaskirjoituksissa yli 18 000 abiturienttia kirjoitti lyhyen toisen vieraan kielen. Neljätoista vuotta myöhemmin vuonna 2019, määrä romahti 3 900:aan. Toista lyhyttä vierasta kieltä opiskelee lukiossa vain joka neljäs, pitkää kieltä alle joka viides – ja kaikki eivät suinkaan kirjoita kieltä ylioppilaskirjoituksissa. [3]

Ammatillisen koulutuksen puolella kielikoulutusta on jo supistettu reformin myötä, ja jatkossa ei tulla edes edellyttämään kieliopintoja omalta opiskeltavalta alalta. Myös ammatillisella puolella oppimiskulttuuria kehitetään osaamisperustaiseksi, kuten Oamkissakin. Eli jos opiskelija on suorittanut lukiokursseja tai perustutkinnon toiselta alalta, osaaminen tunnustetaan alasta riippumatta. [4]

Varsinaiset pakolliset kieliopinnot ovat Oamkissa tutkinto-ohjelmasta riippumatta hyvin pieni osa koko tutkinnon opintopistemäärästä, mutta niihin kannattaa panostaa. Suomenkieliseen viestintään liittyvät eri opintojaksot tai laajempien opintojaksojen sisällä olevat kokonaisuudet tukevat ammatillista osaamista ja tarjoavat sellaisia taitoja, joita tarvitaan opintojenkin aikana. Esimerkiksi hoitoalojen opiskelijoiden opetussuunnitelmassa on opintojaksoja, joihin suomenkielisen kirjallisen ja suullisen viestinnän taitoja on integroitu: kansansairauksien hoitotyötä opiskellessa harjoitellaan asiakkaan tai potilaan ohjaamista, ja kirurgisen hoitotyön opintojaksolla tuon kurssin kirjallista tehtävää tehdään saaden ohjausta viestinnän opettajalta.

Tällä tavalla yhdistyvät käytännön tekemisessä viestintä- ja substanssiosaaminen, ja tämän opiskelijat ovat kokeneet mielekkääksi. Kieli- ja viestintäopinnot alakohtaisuudella motivoidaan opiskelijoita Oamkissa, mikä lisää innostusta niitä kohtaan ja lukutaitoa.

Kaikkien kielten opintojaksojen oppimateriaalit ja opetus Oulun ammattikorkeakoulussa ovat alakohtaiset, mikä on edistysellistä. Alakohtainen oppimateriaali ja sen opiskeleminen saman tutkinto-ohjelman opiskelijoiden kanssa edistää alakohtaisen kielen

– vieraan tai toisen kotimaisen – osaamista, ja tätä taitoa tarvitaan jo harjoitteluvaiheessa opintojen aikana ja tulevissa opinnoissa. Kun ammattikorkeakouluopintoja edeltävissä opinnoissa on opiskellut näiden kielten yleissanastoa lukiossa tai ammatillisella toisella asteella saanut hieman alakohtaista sanastoa haltuun, onkin Oulun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmassa tarjolla vähintään kolme opintopistettä juuri omaan alaan liittyvää kieltä. Tämä motivoi kieltenopiskelua.

Oamkissa oli vielä alle kymmenen vuotta sitten nykyistä laajempi valikoima kieliopintoja tarjolla. Opiskelijat pystyivät valitsemaan tutkintoonsa kiinaa, japania, venäjää, ranskaa ja espanjaa. Nyt vastaavia kieliä voi valita yliopiston ristiinopiskelun tai Campus Onlinen kautta, mikä tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden sisällyttää tutkintoonsa muitakin kieliä kuin englantia, ruotsia ja saksaa. Mikäli tutkintotodistuksessa on useampia kieliä ja osoitusta kansainvälisyydestä, se on todennäköisesti työtä hakiessa kilpailuvaltti.

Tulevaisuuden ammattiosaaja osaa myös kieliä

Oli tuleva ala mikä tahansa, monipuolinen kielitaito on työnhakuvaiheessa kilpailuetu ja työskennellessä yksi tapa osoittaa asiakaslähtöisyyttä. Monipuolinen kielitaito, joka sisältää muutakin kuin heikkoa ruotsia ja hyvää englantia, alkaa kuitenkin olla harvinaista. Viime vuosikymmenellä tilanne oli vielä toinen: yleistä oli, että työnhakijoilla oli englannin ja ruotsin lisäksi vähintään yhden muun kielen osaamista. [3]

Hyvä kielitaito on tärkeää, mutta muun kuin oman äidinkielen käyttämisen uskaltaminen on yhtä tärkeää, sillä hyvästä kielitaidosta ei ole hyötyä, jos sitä ei osoita. Alakohtaisen kielen opiskelu Oamkissa edistää opiskelijoiden alakohtaisen sanaston osaamista, mutta myös tilanteeseen sopivan kielen käyttämistä. Muun kuin äidinkielen kannalta erilaisia taitoja vaativat suullinen ja kirjallinen kielitaito. Kirjallisessa kielitaidossa korostuu sanaston ja kieliopin hallinta, suullisessa kielenkäytön uskaltaminen ennen muita taitoja. Vaikka kielten opintojaksojen suorittamiseen vaaditaan kieliopillistakin osaamista, painotetaan opiskelijoille sitä näkökulmaa, että varsinaisissa kommunikaatiotilanteissa tärkeintä on osallistuminen ja yrittäminen, eikä virheitä tarvitse pelätä.

Kun Oamkista vuonna 2015 valmistuneilta opiskelijoilta kysyttiin, mitä ammatillista ja alaasi liittyvää osaamista kannustaisit nykyisiä opiskelijoita kehittämään, avoimissa vastauksissa painottuivat vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot sekä kommunikointi-, yhteistyö- ja

johtamistaidot, mutta myös monikulttuurisuus, kielten osaaminen, vahva kielitaito ja kansainvälisyys.

Oamkin uusin yksikkö Kielikeskus järjestää opetusta näistä kaikista teemoista. Lisäksi Kielikeskuksen yksi tehtävistä on valvoa korkeakouluopintojen kieliopintoihin liittyvien lakien ja asetusten toteutumista. Monipuolista kielten- ja viestinnänopetusta on jo tarjolla – ja ehkäpä tulevaisuudessa monipuolisempaa kielivalikoimaa.

Kati Hurskainen

lehtori

Oulun ammattikorkeakoulu, Kielikeskus

Merja Suomalainen

lehtori

Oulun ammattikorkeakoulu, Kielikeskus

Lähteet

[1] Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Pisa 18. Ensituloksia – Suomi parhaiden joukossa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019: 40. Hakupäivä 16.5.2022.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-678-2>

[2] Tilastokeskus. 2018. Useampaa kuin yhtä vierasta kieltä osaa 78 prosenttia suomalaisista. Hakupäivä 16.5.2022.

https://www.stat.fi/til/aku/2017/04/aku_2017_04_2018-12-12_kat_003_fi.html

[3] Taalas, P. & Pitkänen-Huhta, A. 2020. Suomalaisten kielitaito romahtanut – ei mikään pikku juttu, nyt on toimittava. JYUnity – JYUMagazine 5.2. Hakupäivä 16.5.2022.

<https://jyunity.fi/ajattelijat/suomalaisten-kielitaito-romahtanut/>

[4] Siltanen, A. 2022. Millaista kielitaitoa ammattilaisilta vaaditaan? SUKOL ry 8.2. Hakupäivä 16.5.2022.

https://www.sukol.fi/liitto/uutiset/sukolin_blogi/millaista_kielitaitoa_ammattilaisilta_vaaditaan.2881.blog?1750_a=comments&1750_m=2881

METATIEDOT

Tyyppi: Blogi

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 179/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Hurskainen Kati, Suomalainen Merja

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022102563239>

Tiivistelmä: Kieli- ja viestintätaitoja tarvitaan tulevaisuudessa, vaikka halu kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa useita kieliä on vähentynyt ja vaikka luku- ja kirjoitustaidot heikkenevät PISA-tulosten mukaisesti. Oli ala mikä tahansa, viestinnän ja vieraiden kielten osaamisen merkitys ei ole vähentynyt. Asia on täysin päinvastoin: osaamista tarvitaan opiskelujen aikana monipuolisesti, työnhakuvaiheessa edukseen erottautumisessa osaamalla muitakin kieliä kuin englantia ja ruotsia ja tulevassa ammatissa esimerkiksi erilaisia asiakaskohtaamisia varten. Oamkista valmistuneet ovat korostaneet kieli- ja viestintätaitojen osaamisen tärkeyttä työelämässä menestymisen kannalta, ja näihin taitoihin lukeutuvat myös kansainvälisyys sekä kokous-, neuvottelu-, kommunikointi-, johtamis- ja yhteistyötaidot. Oulun ammattikorkeakoulun Kielikeskus vastaa tähän tarpeeseen tarjoamalla alakohtaisia kieli- ja viestintäopintoja, jotka kattavat näitä edellä mainittuja taitoja.